

5. BÖLÜM

DEMİR KULLANIMI VE PREKONSEPSİYONEL BAKIM, DANIŞMANLIK

Gülüzar SADE¹
Gülbahtiyar DEMİREL²

GİRİŞ

Prekonsepsiyonel bakım yaklaşımı, sağlıklı gebeliğe ve sağlıklı bebeğe ulaşmak için gebelik öncesi uygulanan girişimleri ve üreme çağındaki kadının sağlığını koruyup geliştirmeye yönelik uygulamaları içermektedir. Prekonsepsiyonel bakım, ailelere kendilerinin ve çocuklarının sağlığını koruma bilincini aşlamayı amaçlayan bir süreçtir. Bu süreçte sağlığı koruyucu uygulamalardan en önemlilerinden birisi de prekonsepsiyonel demir desteğidir. Demir desteği ile maternal mortalite ve morbidite azalır, sağlıklı bir gebelik ve postpartum süreç geçirilmesi, sağlıklı yenidoğanların meydana gelmesi sağlanır. Prekonsepsiyonel dönemde uygun eğitim ve danışmanlık hizmeti alan kadınların, düzenli antenatal kontrole gitme alışkanlığı edindikleri ve gebeliklerini daha sağlıklı geçirdikleri ve sonuçlarının daha sağlıklı olduğu da kanıtlanmıştır. Bu nedenle bu bölümde prekonsepsiyonel dönemde demir kullanımı konusuna değinilecektir.

DEMİR VE EMİLİMİ

Demir; kolaylıkla elektron alıp verme, ferrik (FeIII) ve ferröz (FeII) formlara dönüşebilme özelliğinde olan bir element, önemli bir mikronütrienttir. Demir vücut için gerekli oksijenin taşınması ve depolanmasında, elektron taşınmasında, oksidatif metabolizmada, hücre büyümesi ve çoğalmasında, esansiyel reaksiyonların katalizinde kullanılan, yaşam için vazgeçilmez bir maddedir. Hem'in yapısında yer alır ve oksijen bağlayan molekül olan hemoglobin ve myoglobine inkorpore olur. Sitokrom ve diğer birçok enzimin yapımı için gereklidir. Ayrıca

¹ Öğr. Gör., Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

² Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

KAYNAKLAR

- Aksu H., Sevil Ü., Yurtsev E., Güvendiren G. (2010). Nöral tüp defektleri ve folik asit. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3):139-144.
- Altınbaş M., İmamoğlu İ., Albayrak M., Ersoy U., Hacibekiroğlu İ., Çolak D. (2015). Demir eksikliği anemili hastalarda intravenöz demir tedavisinin etkinliğinin değerlendirilmesi. *Ortadoğu Medical Journal*, 7(2):79-82.
- Alwan N.A., Cade J.E., McArdle H.J., et al. (2015). Maternal iron status in early pregnancy and birth outcomes: insights from the baby's vascular health and iron in pregnancy study. *British Journal of Nutrition*, 113(12):1985-1992.
- Arslan N., Tanrıverdi M.H., Aslanhan H., Dane B. (2014). Gebelikteki aneminin doğum şekli ve yeni doğan üzerine etkileri. *Dicle Tıp Dergisi*, 41(1):138-143.
- Baysoy N.G., Özkan S. (2012). Gebelik öncesi (prekonsepsiyonel) bakım: halk sağlığı perspektifi. *Gazi Med Journal*, 23:77-90.
- Bülbül S.H. (2004). Çocuk beslenmesinde demirin yeri ve önemi. *STED*, 13(12):446-450.
- Çavuşoğlu Y., Altay H., Çetiner Ç., Güvenç T.S., Temizhan A., Ural D., Yeşilbursa D., Yıldırım N., Yılmaz M.B. (2017). Kalp yetersizliğinde demir eksikliği ve anemi. *Türk Kardiyol Dern Ars*, 2:1-38.
- Coşar E., Köken G., Köken R., Şahin F.K., Yeşildağar E., Arıöz D.T., Melek H., Yılmaz M. (2009). Gebelik ve nöral tüp defektleri. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 6(3):193-196.
- Coşkun A.M. (2017). Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık. 1. Uluslararası Doğu Akdeniz Ebelik Kongre Kitabı, 11-14 Mayıs, Adana, ss.26-29.
- Demirci K., Baş F.Y., Arslan B., Salman Z., Akpınar A., Demirdaş A. (2017). Demir eksikliği anemisi olan kadın hastalarda erişkin dikkat eksikliği hiperaktivite belirtilerinin ve tanısının araştırılması. *Arch Neuropsychiatry*, 54:72-77.
- Ekşi Z., Özkan H.A. (2014). Gebelikte aneminin değerlendirilmesinde hemoglobin renk skalasının kullanımının etkinliği. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 45(1):8-13.
- Elmas S., Yeygel Ç., Daşkan Z. (2016). Prekonsepsiyonel ve interkonsepsiyonel bakımın önemi. I.Uluslararası ve II. Ulusal Kadın Hastalıkları ve Ana Çocuk Sağlığı Kongre Kitabı, 7-8 Ekim, İzmir, ss.39.
- Erdem Ö., Bucaktepe G.E., Kara H.İ. (2009). Aile hekimliği polikliniğine başvuran kadınlarda demir eksikliği anemisi ve gestasyon öyküsü ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 36(2):123-126.
- Gebre A., Mulugeta A. (2015). Prevalence of anemia and associated factors among pregnant women in North Western Zone of Tigray, Northern Ethiopia: a cross-sectional study. *J Nutr Metab*, 2015:165430. Doi: 10.1155/2015/165430
- Güleç Ü.K., Özgünen F.T., Evrûke İ.C., Demir S.C. (2013). Gebelikte anemi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(3):300-316.
- Gülleroğlu A., Karabay A.G., Toker M.K., Kılıç H.H., Kına G., Saidoğlu L. (2015). Gebelikte demir intoksikasyonunda deferroksamin tedavisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 4(2):32-37.
- Gürsel O., Eker İ., Kürekçi A.M. (2015). Demir metabolizması ve bozuklukları. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 1:71-77.
- Kanber N.A., Demirel R., Köken G.N. (2011). Gebelere verilen beslenme eğitiminin anemi üzerine etkisinin belirlenmesi. *TAF Prev Med Bull*, 10(1):45-52.
- Lacerte P., Pradipasen M., Temcharoen P., Imamee N., Vorapongsathorn T. (2011). Determinants of adherence to iron/folate supplementation during pregnancy in two provinces in Cambodia. *Asia Pac J Public Health*, 23(3):315-323.
- McLean E., Cogswell M., Egli I., Wojdyla D., de Benoist B. (2009). Worldwide prevalence of anemia, WHO vitamin and mineral nutrition information system, 1993-2005. *Public Health Nutr*, 12(4):444-454.
- Özgül Ü., Erdoğan M.A., Gedik E., Uçar M., Aydoğan M.S., Toğal T. (2011). Akut demir zehirlenmesine yaklaşım: olgu sunumu. *Türk Yoğun Bakım Derneği Dergisi*, 9:107-109.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2008). Eğitimciler için eğitim rehberi beslenme modülleri. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü: Ankara, ss.43-44.

- Tüzün Y., Yakut M. (2007). Demir metabolizması ve herediter hemokromatozis. *Güncel Gastroenteroloji*, 13(2):94-101.
- Uçar M.G., Uçar R.M., Çelika Ç. (2016). Gebelerde anemiye yaklaşım. *Türkiye Klinikleri*, 7(3):17-24.
- Vural T., Özcan A., Sancı M. (2016). Güncel bilgiler ışığında gebelikte demir eksikliği anemisi: demir desteği kime? ne zaman? ne kadar? *Van Tıp Dergisi*, 23(4): 369-376.
- World Health Organization (WHO). (2007). Standards for maternal and neonatal care. Available at: <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/69735/1/a91272.pdf>
- World Health Organization (WHO). (2012). Guideline: daily iron and folic acid supplementation in pregnant women. Available at: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77770/1/9789241501996_eng.pdf?ua=1
- World Health Organization (WHO). (2016). Guideline: Daily iron supplementation in adult women and adolescent girls. Available at: http://www.who.int/nutrition/publications/micronutrients/guidelines/daily_iron_supp_womenandgirls/en/
- Yılmazel G., Duman N.B., Güngör T. (2015). Doğurgan yaş grubundaki kadınlarda folik asit kullanımı, bilgi ve farkındalığı. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 12(6):209-212.